

Van Heylerhoff en zijn naaste burenen

Bij raadsbesluit van 22 januari 1903 werden zestig namen gegeven aan straten, wegen en pleinen; deels nieuw aangelegde en deels bestaande verbindingen. In de notulen van de vergadering van de Gemeenteraad staat het als volgt beschreven: 'Voorlezing wordt gegeven van het door den heer Schaepkens namens de commissie voor het algemeen huishoudelijk bestuur uitgebrachte rapport betreffende het geven van namen aan diverse straten.'

Onder punt 9 lezen we het volgende: 'De weg, beginnende bij het kanaal, loopende langs het Villapark (Zwanengracht) tot bij de kommen: Van Heylerhofflaan.'

Jean Martin (Joannes Martinus) van Heylerhoff werd te Maastricht geboren den 20 juli 1776 (gedoopt in de St. Nicolaaskerk) en wijdde zich aan de studie der oude talen en der wetenschappen eerst hier, later aan de Universiteit van Leuven (afgebroken door de opheffing van de universiteit in 1797). Hij werd aldaar een hartstochtelijk beoefenaar van archeologie en kunst en bewaarde voor de nakomelingenschap de herinnering aan de kunstschaten, monumenten en gebruiken van het tijdperk, dat onder de mokerslagen der Franse Revolutie onder de leuze van Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap ging bezwijken. Hij beschreef niet alleen den toestand, waarin hij monumenten, kloosters, kerken, gasthuizen enz. gekend had, doch ook de burgerlijke en godsdienstige instellingen, de ceremonies, gebruiken en zeden van weleer, de veranderingen, die aan de kerken werden aangebracht, nadat ze door de republikeinen waren onttrokken aan den cultus en gedeeltelijk verwoest. Hij lichtte zijne beschrijvingen toe door tekeningen, die naderhand groote diensten aan den geschiedvorser bewee-

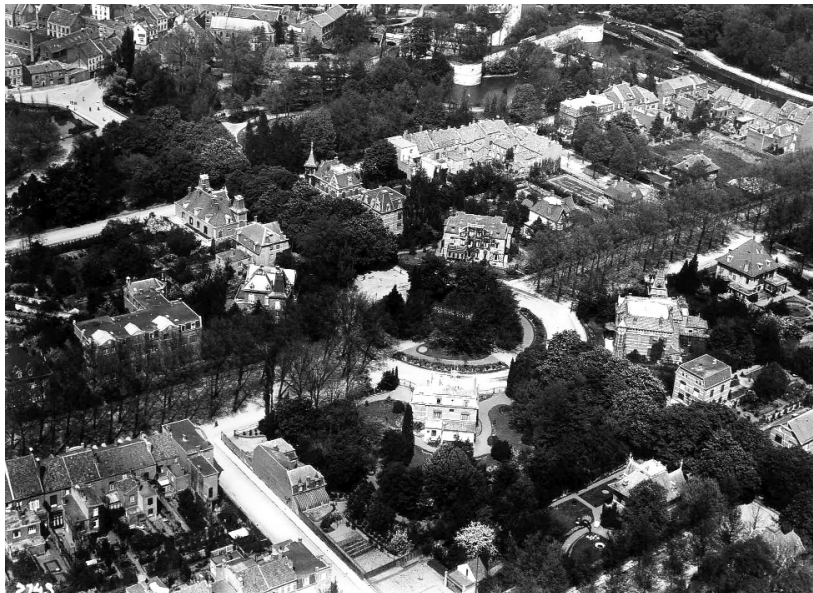
zen. Omringd als hij was door de weinigen, die destijds belang stelden in historie en kunst wist hij zijn gehoor te boeien door zijne voordrachten die hij putte uit zijne grondige en veelomvattende kennis en zijn onwankelbaar geheugen. Hij was de waardige opvolger van de Maastrichtse geschiedschrijvers De Heer, Herbenus, Sedulius, Collette,

Bachien en Pélerin, wier werken hij raadpleegde terwijl hij de archieven van kerken en kloosters doorzocht. In weerwil van de onverschilligheid zijner tijdgenoten bleef hij zijne roeping getrouw en publiceerde zijne thans zo gewaardeerde historische en oudheidkundige schetsen in de "Annuaire de la Province de Limbourg", uitgegeven door "La Société des amis des sciences, lettres et arts" van 1825 tot 1831, 1846, 1850 en 1851. Zijne bescheidenheid was zoo groot dat hij die kostbare bijdragen tot de Maastrichtse geschiedenis zelfs niet ondertekende. Hij was lid van de Stedelijke Regeering, van de commissie van toezicht op het Koninklijk Athenaeum en op de stads-teekenschool; korten tijd voor zijn dood die 30 Mei 1854 plaats vond, mocht hij de voldoening smaken tot Eere-voorzitter benoemd te worden van de Société historique et archéologique du Limbourg. Hij woonde in de Wolfstraat (destijds no. 978, later no. 2754 thans no. 18), het huis thans bewoond door Mej. De Wed. Frissen-Pieters. Ter wille zijner groote verdiensten is het billijk dat zijne nagedachtenis blijvend in zijn geliefd Maastricht herdacht worde.'

Uiteraard verdient bovenstaand verhaal enige aanvulling. Het volgende rapport werd opgesteld onder leiding van gemeenteraadslid Schaepkens van Riepmst, die vele historische studies had gedaan. Martinus Joannes (in die volgorde staan zijn namen in zijn doopakte) was een zoon

De Van Heylerhofflaan, gezien vanaf het huidige Henri Hermanspark. Ansichtkaart van circa 1910.

Het Villapark circa 1925, vanuit het zuidwesten gezien. De rotonde moest in de jaren zestig wijken voor de oprit van de Kennedybrug.

Martinus Joannes van Heylerhoff, ca. 1850. Getekend door J.N. Brabant

van de loodgieter Martinus van Heylerhoff en Adriana Angelina van Someren. Verder had hij nog een broer, die Matthias heette. Van 1824 tot 1830 en van 1846 tot 1850

maakte hij deel uit van de raad. Na de invoering van de Gemeentewet in 1851 keerde hij niet meer terug. Voor zijn onvolkomen geschiedkundige werk maakte hij gebruik

van de aantekeningen van zijn oom, lic. Matthias van Heylerhoff, oud-stadspensionaris. In een handschrift uit 1812 beschrijft hij de viering-scrypte, kleine crypte en de cella van de Sint-Servaaskerk, die in 1811 gesloopt werden. Toen de architect Cuypers vijftig jaar later voorstelde de ruimten te reconstrueren, kon hij zich op deze gegevens beroepen. Aangezien Van Heylerhoff op zijn tekeningen geen details had weergegeven, moest Cuypers zelf de

decoratie van de kapite-len ontwerpen. Wat men tijdens het uitgraven van de ruimte volgens Van Heylerhoff verwachtten kon en inderdaad ook aantrof, was een stenen sarcofaag boven een altaar, waarop vier Maastrichtse bisschoppen staan afgebeeld.

Naast de Van Heylerhofflaan kregen ook de andere straten in het pas aangelegde Villapark hun naam.

De Sint Lambertu-

slaen. Genoemd naar de enige heilig verklaarde Maastrichtenaar. Lambertus was bisschop van het bisdom Tongeren-Maastricht. Volgens de legende was Lambertus nog maar 32 jaar oud toen hij werd toegejuicht als de nieuwe bisschop van Maastricht. Circa 705 werden hij en zijn metgezellen vermoord in Luik.

De Prins Bisschopsingel. Verwijst evenals de Hertogsingel naar de vroegere tweeherigheid van de stad, namelijk de hertog van Brabant en de prins-bisschop van Luik.

De Sint Hubertuslaan. Genoemd naar de laatste bisschop van Maastricht, de opvolger van Lambertus (circa 706-727).

De Prins Hessen Casselstraat. Prins Frederik (1747-1837) was een zoon van landgraaf Frederik II van Hessen-Cassel en Maria van Groot-Brittannië. De naam werd vooral gekozen als een herinnering aan de belegeringen die Maastricht doorstond in 1793 en 1794 tegen de legers van de Franse Republiek. De prins van Hessen-Cassel was militair gouverneur van de vesting Maastricht.

En tenslotte de Graaf van Waldeckstraat. George Frederik graaf van Waldeck-Eisenbach en Pymont (1620-1692) huwde in 1643 met Elisabeth Charlotte van Nassau-Siegen. In 1679 werd hij door de Staten Generaal aangesteld tot militair gouverneur van Maastricht. Hij bouwde in 1684 de Lutherse kerk in de Hondstraat en hij stichtte het Militair Hospitaal in het voormalige minderbroedersklooster aan de Sint Pieterstraat. Hij overleed op 24 november 1692 te Arolsen.

Jo Boetsen

Bronnen: raadsnotulen 1903; Blonden, De straatnamen van Maastricht; Historische Encyclopedie Maastricht.

Archiefsprokkels

De vaste rubriek 'Archiefsprokkels' wordt verzorgd door medewerkers van het Historisch Centrum Limburg. Elke twee weken een

hele pagina met een nieuw verhaal, opgediept uit de archieven van Maastricht. Eerder verschenen sprokkels kunt u nog eens nalezen

op www.rhcd.nl. Historisch Centrum Limburg, Sint Pieterstraat 7, 6211 JM Maastricht, tel. 043 - 328 5500, info@rhcd.nl

historisch
centrum
limburg